
**ODMOWA WYKONANIA POLSKIEGO ORZECZENIA Z UWAGI NA *ORDRE PUBLIC*. UWAGI NA
TLE WYROKU *BUNDESGERICHTSHOF*Z 19.7.2018 R.
(IX ZB 10/18; KWESTIA „POLSKICH” OBOZÓW ZAGŁADY)**

PIOTR MOSTOWIK

TORUŃ 14 VI 2019

ORDRE PUBLICNA TLE WYROKU BUNDESGERICHTSHOFZ 19.7.2018 R.

- Proceduralna klauzula porządku publicznego - wzmianka
- Ochrona podstawowych (proceduralnych lub materialnych) zasad porządku prawnego *forum* jako uzasadnienie odmowy uznania lub wykonania zagranicznego orzeczenia
- Znaczenie prawodawstwa unijnego z zakresu „współpracy sądowej w sprawach cywilnych”, czyli międzynarodowego prawa prywatnego i postępowania cywilnego

ORDRE PUBLICNA TLE WYROKU BUNDESGERICHTSHOFZ 19.7.2018 R.

- „**polnische Vernichtungslager Majdanek und Auschwitz**” w portalu internetowym Zweites Deutches Fernsehen (ZDF)
- powództwo przeciwko niemieckiej stacji telewizyjnej wytoczone przez Karola Tenderę, więźnia obozu koncentracyjnego Auschwitz: żądanie zakazania rozpowszechniania w jakikolwiek sposób tego sformułowania (też odpowiedników w kilku językach) użytego na opisanie niemieckich obozów koncentracyjnych i niemieckich obozów zagłady zlokalizowanych w okresie II wojny światowej na terenie okupowanej Polski, jak też żądanie nakazania opublikowania przeprosin określonej treści w różnych mediach
- kwestie faktyczne oraz materialnoprawne - wzmianka
- wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 22 grudnia 2016 r.; sygn. I ACa 1080/16

ORDRE PUBLICNA TLE WYROKU BUNDESGERICHTSHOFZ 19.7.2018 R.

„Nakazuje pozwanemu przeproszenie powoda, poprzez zamieszczenie w języku niemieckim, na portalu internetowym www.zdf.de (i pozostawienie przez okres 1 miesiąca), na stronie głównej w ramce wyboldowaną czcionką 14 pkt na własny koszt oświadczenia o treści: *„Zweites Deutches Fernsehen, wydawca portalu internetowego www.zdf.de wyraża ubolewanie z powodu pojawienia się w dniu 15 lipca 2013 r. na portalu www.zdf.de w artykule pt. „Verschollene Filmschatze. 1945. Die Befreiung der Konzentrationslager”, nieprawdziwego i fałszującego historię Narodu Polskiego określenia, sugerującego, jakoby obozy zagłady w Majdanku i Auschwitz został[y] wybudowane i prowadzone przez Polaków i przeprasza Pana Karola Tenderę, który był więziony w niemieckim obozie koncentracyjnym, za naruszenie jego dóbr osobistych w szczególności tożsamości narodowej (poczucia przynależności do narodu polskiego) i jego godności narodowej.”*

ORDRE PUBLICNA TŁE WYROKU BUNDESGERICHTSHOFZ 19.7.2018 R.

- złożenie przez powoda w Niemczech wniosku o stwierdzenie wykonalności orzeczenia polskiego sądu w trybie rozporządzenia UE „Bruksela I”
- nadanie klauzuli wykonalności przez Sąd Krajowy w Moguncji (*LG Mainz*) oraz odwołanie ZDF
- stwierdzenie wykonalności przez Wyższy Sąd Krajowy w Koblencji (*OLG Koblenz*)

„Pozwany – czemu nie zaprzecza – potwierdził nieprawdziwy stan faktyczny, używając sformułowania „polskie obozy zagłady”.

Nieprawdziwe stwierdzenia nie podlegają ochronie wynikającej z art. 5 ust. 1 zd. 1 niemieckiej Konstytucji, zaś wykonanie w Niemczech polskiego orzeczenia nie oznaczałoby – jak twierdziła w odwołaniu ZDF – naruszenia wolności słowa.

- odwołanie ZDF do *Bundesgerichtshofz* wnioskiem o uchylenie orzeczeń sądów niższych instancji

BUNDESGERICHTSHOF

BESCHLUSS

IX ZB 10/18

vom

19. Juli 2018

in dem Verfahren auf Vollstreckbarerklärung
einer ausländischen Entscheidung

Die Vollstreckung eines Urteils, welches der verurteilten Fernsehanstalt aufgibt, eine nach Ansicht des Gerichts des Urteilsstaats in einer Äußerung enthaltene Geschichtsverfälschung zu bedauern und sich für eine nach Ansicht des Gerichts des Urteilsstaats hierin zu sehende Persönlichkeitsrechtsverletzung zu entschuldigen, verstößt offenkundig gegen das Grundrecht auf negative Meinungsfreiheit und gegen den deutschen ordre public.

ORDRE PUBLICNA TLE WYROKU BUNDESGERICHTSHOFZ 19.7.2018 R.

„stwierdzenie wykonalności wyroku, w którym nakazano pozwanej stacji telewizyjnej, aby wyraziła żal za wyrażenie [polskie obozy zagłady Majdanek i Oświęcim – przyp.] zawierające – zgodnie z poglądem sądu państwa pochodzenia – fałsz historyczny, oraz by przeprosiła za – zdaniem sądu państwa pochodzenia – zaistniałe w sprawie naruszenie dóbr osobistych, narusza w sposób oczywisty prawo podstawowe do negatywnej wolności słowa oraz niemiecki porządek publiczny”

ORDRE PUBLICNA TLE WYROKU *BUNDESGERICHTSHOF*Z 19.7.2018 R.

- „Przedmiotem badania sądu w niniejszym postępowaniu o stwierdzenie wykonalności jest wyłącznie oświadczenie, do którego wydania pozwany został zobowiązany wyrokiem sądu państwa pochodzenia.
- Pozwany został zobowiązany wyrokiem, aby ocenę wydaną przez sąd polski, dotyczącą jego oświadczenia przyjął i upublicznił jako własną opinię. Zdaniem BGH w sposób oczywisty narusza to podstawowe prawo pozwanego wyrażone w art. 5 ust. 1 niemieckiej Konstytucji).
- W ocenie BGH pozwany został zobowiązany do przyjęcia i złożenia publicznie jako własnego oświadczenia, które jest oceną (*Bewertung*) autorstwa sądu polskiego, co w sposób oczywisty narusza prawo podstawowe wynikające z art. 5 ust. 1 niemieckiej Konstytucji (negatywne ujęcie wolności słowa)

ORDRE PUBLICNA TLE WYROKU BUNDESGERICHTSHOFZ 19.7.2018 R.

- Uchylenie przez BGH orzeczeń Wyższego Sądu Krajowego w Koblencji z 11.1. 2018 r. i 27.1. 2017 r.
- Odmowa wykonania zagranicznego orzeczenia z uwagi na art. 34 pkt 1 rozporządzenia UE „Bruksela I” oraz art. 5 ust. 1 niemieckiej Konstytucji
- Obciążenie wnioskodawcy Karola Tendery kosztami postępowania w wysokości 4000 Euro

ORDRE PUBLICNA TLE WYROKU BUNDESGERICHTSHOFZ 19.7.2018 R.

- Kontekst kolizyjnoprawny (brak zastosowania rozporządzenia „Rzym II”) – zastosowanie krajowych norm kolizyjnych
- Klauzula porządku publicznego w konwencji brukselskiej z 1968 r., konwencjach lugańskich z 1988 r. i 2007 r., rozporządzeniach UE nr 44/2001 i nr 1215/2012 oraz innych unijnych aktach normatywnych
- Wątpliwości co do niezrozumienia podstaw (nie tylko unijnego) systemu wzajemnego uznawania i wykonywania orzeczeń –

np. „Pozwany został zobowiązany wyrokiem, aby ocenę wydaną przez sąd polski, dotyczącą jego oświadczenia przyjął i upublicznił jako własną opinię”?

np. „Pozwany został zobowiązany do przyjęcia i złożenia publicznie jako własnego oświadczenia, które jest oceną (*Bewertung*) autorstwa sądu polskiego”?

ORDRE PUBLICNA TLE WYROKU BUNDESGERICHTSHOFZ 19.7.2018 R.

- Brak kompetencji UE w zakresie materialnego prawa prywatnego
- Brak unijnego prawa materialnego w zakresie odpowiedzialności odszkodowawczej oraz odpowiedzialności z tytułu naruszenia dóbr osobistych – *prima facie* brak w tym zakresie pola dla „zarzutu naruszenia prawa Unii Europejskiej”
- Prawo UE: z perspektywy formalnej uprawnione i poprawne zastosowanie proceduralnej klauzuli *ordre public* w Niemczech „przeciwko” wyrokowi polskiego sądu

ORDRE PUBLICNA TŁE WYROKU BUNDESGERICHTSHOFZ 19.7.2018 R.

- Wątpliwości z perspektywy konstrukcyjnej, publicznoprawnej oraz praw podstawowych
- Wątpliwości z perspektywy międzynarodowego prawa „pozaunijnego” w tym systemu normatywnego Rady Europy
- Czy można sprowadzić sprostowanie twierdzenia fałszującego historię do kategorii pojęciowej „opinii” (*Meinung*) i jej wyrażania?
- a następnie - ochronę tej zasady (*Meinungsäußerung*) w ujęciu negatywnym i jej oddziaływanie blokujące na wykonanie polskiego wyroku?

ORDRE PUBLICNA TLE WYROKU BUNDESGERICHTSHOFZ 19.7.2018 R.

- „Czy prawo Radu Europy nie stoi na przeszkodzie takiemu wyłożeniu wolności słowa i swobody wyrażania opinii nie stoi w sprzeczności z konwencją rzymską z 1950 r., w tym granicami wolności statuowanymi w art. 10 EKPC?

1. Każdy ma prawo do wolności wyrażania opinii. Prawo to obejmuje wolność posiadania poglądów oraz otrzymywania i przekazywania informacji i idei bez ingerencji władz publicznych i bez względu na granice państwowe.

Niniejszy przepis nie wyklucza prawa Państw do poddania procedurze zezwoleń przedsiębiorstw radiowych, telewizyjnych lub kinematograficznych.

2. Korzystanie z tych wolności pociągających za sobą obowiązki i odpowiedzialność może podlegać takim wymogom formalnym, warunkom, ograniczeniom i sankcjom, jakie są przewidziane przez ustawę i niezbędne w społeczeństwie demokratycznym w interesie bezpieczeństwa państwowego, integralności terytorialnej lub bezpieczeństwa publicznego ze względu na konieczność zapobieżenia zakłóceniu porządku lub przestępstwu, z uwagi na ochronę zdrowia i moralności, ochronę dobrego imienia i praw innych osób oraz ze względu na zapobieżenie ujawnieniu informacji poufnych lub na zagwarantowanie powagi i bezstronności władzy sądowej.

ORDRE PUBLICNA TLE WYROKU *BUNDESGERICHTSHOF*Z 19.7.2018 R.

- Wątpliwa teza, że zobowiązanie prasy lub telewizji do upublicznienia sprostowania stanowi naruszenie ich prawa, wynikającego z art. 5 ust. 1 niemieckiej Konstytucji oraz z art. 10 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, zgodnie z którymi „media same decydują jak i o czym informują”
- Pominięcie istotnej kwestii granic, jakie nadane zostały przez prawodawcę międzynarodowego pojęciu „wolność słowa”, „wolność opinii” i „wolność wypowiedzi”.
- Wątpliwość co do przesunięcia kategoryalnego, które polega na uznaniu wyroku SA w Krakowie za „opinię” (*Meinungsäußerung, Werturteil*)
- Wątpliwość co do przyjęcia ujęcia negatywnego aspektu wolności słowa (prawa do milczenia) w odniesieniu do sytuacji po wyrażeniu tezy o „polskich” obozach śmierci

ORDRE PUBLICNA TLE WYROKU BUNDESGERICHTSHOFZ 19.7.2018 R.

- Bardzo szeroka sentencja orzeczenia BGH może na przyszłość powodować odmowy wykonania w Niemczech wyroków w sprawach o naruszenie dóbr osobistych oraz podobną reakcją zwrotną w stosunku do niemieckich orzeczeń z uwagi na zaistnienie braku wzajemności?
- Na marginesie - wnioskodawcę, którego rację uznał sąd innego państwa unijnego, obciążono kosztami w wysokości 4000 Euro za oddalony wniosek o stwierdzenie wykonalności orzeczenia w innym państwie członkowskim
- Polska perspektywa i potrzeba działań na arenie międzynarodowej. Czy gdyby zbrodnie dokonane w 1937 r. w Nankin przez japońskich okupantów nazywano obecnie „chińskimi mordami” tłumacząc taki ujęcie obecną geograficzną lokalizacją tego miejsca, to żądanie odpowiedniego sprostowania zrodziłoby podobne wątpliwości jurydyczne?

ORDRE PUBLICNA TLE WYROKU BUNDESGERICHTSHOFZ 19.7.2018 R.

Rozdział 6c „Ochrona dobrego imienia Rzeczypospolitej Polskiej i Narodu Polskiego” - wzmianka

Art. 53o. Do ochrony dobrego imienia Rzeczypospolitej Polskiej i Narodu Polskiego odpowiednie zastosowanie mają przepisy ustawy – Kodeks cywilny o ochronie dóbr osobistych. Powództwo o ochronę dobrego imienia Rzeczypospolitej Polskiej lub Narodu Polskiego może wytoczyć organizacja pozarządowa w zakresie swoich zadań statutowych. Odszkodowanie lub zadośćuczynienie przysługują Skarbowi Państwa.

Art. 53p. Powództwo o ochronę dobrego imienia Rzeczypospolitej Polskiej lub Narodu Polskiego może wytoczyć również Instytut Pamięci Narodowej. W sprawach tych Instytut Pamięci Narodowej ma zdolność sądową. *(za granicą?)*

Art. 53q. Przepisy art. 53o i art. 53p mają zastosowanie niezależnie od tego, jakie prawo jest właściwe. *(w Polsce?)*

ORDRE PUBLICNA TLE WYROKU BUNDESGERICHTSHOFZ 19.7.2018 R.

■ *Dziękuję za uwagę!*

piotr.mostowik@uj.edu.pl